

РЕАЛІЇ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

REALITIES OF LABOUR MARKET IN UKRAINE: TRENDS AND PROBLEMS

Ірина Сидоренко

*Канд.екон.наук, доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту
Академії праці, соціальних відносин і туризму*

Iryna Sydorenko

*PhD in Economics, Associate Professor, Department of Enterprise Economics and Management,
Academy of Labour, Social Relations and Tourism*

Ключові слова: оплата праці, рівень життя населення, соціально-трудові відносини

Key words: wages, living standards, social and labor relations

Сьогодні перед українським суспільством постають надзвичайно гострі проблеми у сферах праці і соціально-трудова відносин. В умовах розвитку ринкових відносин і реформування економіки України в цілому, вирішення проблем полягає у швидкому реагуванні з боку профспілок, уряду, бізнесу із залученням експертів, зокрема закордонних, та науковців. Саме оперативне реагування на зміни попиту, пропозиції та цін, що проявляються у зміні обсягу, структури, якості й ціни робочої сили безпосередньо впливають на структурну перебудову економіки країни. Основними суспільно-економічними умовами, що сприяють розвитку продуктивних сил та рівня життя населення країни, є: фінансово-економічна стабілізація; розвиток людського капіталу (на думку спеціалістів, у людському факторі, сучасний світ знайшов джерело нового економічного зростання); модернізація освіти; освоєння світових технологій, децентралізація в сфері укладання колективних договорів (виключення національного і галузевого рівнів з договірного процесу) тощо.

Розвиток економічної політики в нашій країні має бути спрямований на такі напрями, як: інфляція; загальний платоспроможний попит населення і зайнятість. Результати дослідження засвідчують, що з 2007 р. інфляція становила 372, 7%, у той час як середня заробітна плата підвищилась на 112 %, а ціни на основні продукти харчування зросли від 280 до 510 %. З 2007 р. до 2017 р. населення країни стало споживати у 1,5-2,7 рази менше продуктів харчування. Це є свідченням того, що рівень життя українців падає, доходи зросли на 14%, а витрати на 53%. Мінімальна заробітна плата (стандарт у Європі 1500 євро, а в Україні - 112 євро) віддзеркалює бідність та нерівність населення, а питання мотивації до праці і розвиток внутрішнього ринку і досі залишаються риторичними. Рівень заробітної плати у собівартості продукції у країнах Європейського Союзу 28-30%, а в Україні - 5%. Інфляційні процеси в Україні безпосередньо пов'язані: з цінами на енергоносії; монетарного дефіциту державного бюджету; девальвації національної валюти.

Отже, виникає проблема - обмежений характер ринку праці, недостатня мобільність працівників унаслідок низького рівня якості життя і нерозвинутої інфраструктури за регіонами країни. В ході дослідження, автором виявлені сучасні тенденції та проблеми на ринку праці України (табл.1).

Таблиця 1. Основні тенденції та проблеми на ринку праці в Україні

Тенденції	Проблеми
Економічна глобалізація Загальне старіння населення і скорочення активної його частини	Падіння динаміки відносних показників на ринку праці (агресія Росії). Відсутність перепису населення.
Рівень зайнятості серед чоловіків (61,1%) вище ніж серед жінок (51,4%)	Обмеження різних систем соціального забезпечення та страхування працівників
Сезонні коливання на ринку праці (квітень-червень) зростає рівень ділової активності у сільському господарстві, будівництві, торгівлі. Рух ринку праці спостерігається в бік шукачів	Прихований рівень безробіття. Низький рівень зайнятості населення у Волинській (48,8%); Донецькій (49,5%) та Тернопільській (50,8%) обл.
Прискорений ріст кількості вакансій в ІТ - сфері, спорту, дизайну, діловодстві, юриспруденції, страхуванні	Донецька та Луганська області знаходяться у зоні соціально-психологічного та економічного ризику
Помірне зниження рівня навантаження в освіті, охороні здоров'я, тимчасового розміщення й організації харчування	Висока міграція молодого населення країни за кордон
Працевлаштування молодих спеціалістів та студентів, які не закінчили навчання (42% роботодавців підтверджують наявність програм стажування і працевлаштування)	Відсутність ефективних регульованих механізмів щодо вивчення ринку праці під впливом економічної глобалізації
Зміна у віковій структурі активного населення, що шукають роботу (від 26 до 45 років)	Інтенсифікація міжнародного руху робочої сили
Вітчизняний ринок праці функціонує відповідно циклів ділової активності	Проблема співробітництва України з іншими країнами у сфері міграції населення
Трансформація психології українців на ринку праці на кар'єрне зростання (рівень безробіття серед молоді в Україні близький до середньоєвропейського)	Переважання пропозиції трудових ресурсів над їх попитом
Близько 40% вакансій зосереджено у м. Києві, Львівській, Дніпропетровській та Київській областях	Нерівність України з країнами ЄС у сферах продуктивності праці, оплати, зайнятості населення
Збільшення попиту на кваліфікованих робітників з інструментом (19%); професіоналів та робітників з обслуговування, експлуатації устаткування (по 16%), а також працівників сфери торгівлі та послуг (14%), а також: водії, швачки, слюсарі, кухарі, офіціанти.	Зменшення потенційної робочої сили через міграцію молодого активного населення України
Стабільним є попит на професіоналів та фахівців: лікарів, фармацевтів, інженерів різних галузей, юристів, викладачів, економістів, бухгалтерів	Недостатня підготовка фахівців нового типу мислення

Зростання номінальної заробітної плати у сільському господарстві, будівництві, трубопроводному транспорті. Лідерами за рівнем середньомісячної заробітної плати є фінансово-страхова та інформаційно-телекомунікаційна сфери. Уповільнення зростання з/п в оптовій торгівлі, пасажирському та водному транспорті, у виробництві електричного устаткування.	Недосконала податкова політика обмежує сферу організації власного бізнесу, тим самим сприяє розвитку тіньової економіки
--	---

Основними заходами, за допомогою яких можливо вирішити проблеми на ринку праці, можуть бути: виведення робочих місць з тіньового сектору економіки; підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів; пряме оподаткування сукупного валового доходу родини; пріоритети та підтримка виробничої сфери у багато структурних містах (на відміну від стимулювання міграції населення цих міст); розвиток інвестиційної політики (пріоритети високотехнологічним виробництвам та сільському господарству).